

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ТИТОВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 3475/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

25 юни 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

25/09/2009 г.

Това решение може да е обект на редакционни промени.

По делото на Титови срещу България,
Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав, състоящ се от следните лица:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Председател*,
Райт Марусте (Rait Maruste),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Изабел Беро-Льофевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),
Здравка Калайджиева, *съдии*,
и Клаудия Вестердийк (Claudia Westerdiek), *секретар на отделението*,
След тайно съвещание, проведено на 2 юни 2009 г.,
постановява следното решение, прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 3475/03) срещу Република България, подадена в Съда съгласно чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от двама български граждани – г-жа Венка Титова и г-н Петко Титов („жалбоподателите“) на 16 януари 2003 г.

2. Жалбоподателите се представляват от г-н М. Екимджиев и г-жа С. Стефанова – адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент, г-жа С. Атанасова от Министерство на правосъдието.

3. На 20 септември 2007 г. председателят на Пето отделение решава да уведоми Правителството относно оплакванията, свързани с условията и продължителността на задържането на втория жалбоподател. Също така е взето решение да се извърши едновременно произнасяне по въпроса за допустимостта и по основателността на жалбата (член 29, алинея 3).

4. Страните разменят становища по допустимостта и по съществуването на делото.

ПО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1968 и 1964 г., и живеят в Пловдив. Първият жалбоподател е съпруга на втория.

1. Наказателното производство срещу втория жалбоподател и задържането му

6. На 9 октомври 2002 г. полицията изземва от дома на жалбоподателите бандероли и банкноти на стойност около 10 000 евро (EUR). Експертно заключение установява, че бандеролите и банкнотите са подправени.

7. По-късно в апартамента на жалбоподателите са намерени също и устройства за производство на неистински документи за самоличност.

8. На 9 октомври 2002 г. вторият жалбоподател е задържан под стража и отведен в полицията. На 11 октомври прокурор разпорежда задържането му за 72 часа, с цел да бъде изправен пред съда.

9. На 11 октомври на втория жалбоподател са повдигнати две обвинения: първо, за подправка на държавни ценни книги в съучастие с други лица и второ, за държане на подправени ценни книги и банкноти.

10. На 14 октомври 2002 г. вторият жалбоподател е отведен пред Районен съд, гр. Пловдив, който разпорежда да му бъде наложена мярка за неотклонение „задържане под стража“, тъй като намира, че е налице основателно предположение, че той е извършил престъпления и има опасност от извършване на ново престъпно деяние. При обжалването на 22 октомври 2002 г. Окръжен съд, гр. Пловдив потвърждава решението на Районния съд.

11. През периода на задържането вторият жалбоподател, който не е регистриран като криминално проявен, подава четири искания да бъде освободен. Първите две са отхвърлени със съдебни решения от 21 януари и 29 април 2003 г. Съдебните състави приемат, че продължава да е налице основателно предположение, че той е извършил въпросните престъпления и че обвиненията са с фактическа и правна сложност. Освен това те приемат, че има опасност той да извърши ново престъпление или да се укрие, тъй като очевидно участва в организирана престъпна група, а също и защото у него са открити голямо количество подправени банкноти и материали за производството на неистински документи за самоличност.

12. Съдилищата отхвърлят доводите на втория жалбоподател, че трябва да издържа финансово семейството си и че жалбоподателката [първият жалбоподател] е тежко болна, като изтъкват, че той не е представил доказателства за материалното положение на семейството си и че Наказателно-процесуалният кодекс предвижда да се полага публична грижа за децата на задържаните под стража лица, а също и че жалбоподателката [първият жалбоподател] е получила адекватно лечение, и че нейното заболяване не е основание за освобождаването му. Освен това съдилищата приемат, че продължителността на задържането на втория жалбоподател не е неразумна, тъй като вътрешното право предвижда едногодишен срок за продължителността

на мярката за неотклонение „задържане под стража“ по такива дела и този срок не е надхвърлен.

13. През май 2003 г. прокуратурата оттегля обвинението срещу втория жалбоподател за подправка на държавни ценни книги в съучастие с други лица. Производството продължава само по обвинението за държане на подправени вещи – престъпление, наказуемо с лишаване от свобода за срок до осем години.

14. Третото и четвъртото искания на втория жалбоподател за освобождаване са отхвърлени на 29 юли и 10 октомври 2003 г.

15. Съдилищата потвърждават, че все още е налице основателно предположение, че той е извършил престъплението, за което са му повдигнати обвинения. Те признават, че не е налице опасност да се укрие, но приемат, че има опасност да извърши ново престъпление, тъй като е обвинен в извършването на „тежко“ престъпление и очевидно е участвал в организирана престъпна група. Съдилищата отново приемат, че продължителността на задържането му не е неразумна, тъй като предвиденият във вътрешното законодателство едногодишен срок за мярката не е надхвърлен.

16. На 14 октомври 2003 г. вторият жалбоподател е пуснат под гаранция с постановление на прокуратурата.

17. Разследването срещу него продължава до февруари 2004 г., когато е внесен обвинителен акт срещу него и срещу четири лица, обвинени за съучастие. Не е известно как се развива производството след това. По време на предварителното производство прокуратурата разпитва многобройни свидетели, възлага експертизи на вещи лица и събира доказателства.

2. Условия на задържането под стража на втория жалбоподател и кореспонденция между двамата жалбоподатели

18. Между 9 октомври 2002 и 14 октомври 2003 г. вторият жалбоподател е задържан под стража в килия в Окръжна следствена служба в Пловдив, където условията на живот са лоши и се твърди, че осигуряваната храна не е достатъчна.

19. Двамата жалбоподатели имат активна кореспонденция след задържането на втория жалбоподател. Той също така кореспондира с децата си, с майка си и с близък приятел.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

20. Приложимото вътрешно законодателство и практика по отношение на отговорността на държавата за вреди, дължащи се на недобри условия на задържането под стража, са обобщени в решението

на Съда по делото *Христов с/у България (Hristov v. Bulgaria)* (реш.), № 36794/03, 18 март 2008 г.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5, АЛИНЕЯ 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

21. Вторият жалбоподател прави оплакване по член 5, алинея 3 от Конвенцията, че задържането му под стража в досъдебното производство е с неразумна продължителност. Член 5, алинея 3 в относимата си част гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на параграф 1 (с) на този член ... има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.”

22. Правителството не представя становище по това оплакване.

A. Допустимост

23. Съдът отбелязва, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35, ал. 3 (а) от Конвенцията, нито недопустима на други основания. Той също така отбелязва, че тя не е явно необоснована на никакви други основания. Ето защо тя трябва да бъде обявена за допустима.

B. По същество

24. Съдът отбелязва, че срокът на задържане, който следва да бъде разгледан, започва със задържането под стража на втория жалбоподател на 9 октомври 2002 г. и завършва с освобождаването му на 14 октомври 2003 г. Следователно продължава една година и пет дни.

25. Съдът припомня, че постоянното наличие на основателно предположение по член 5, алинея 1 (с) от Конвенцията, че лишеното от свободата си лице е извършило престъпление, е условие *sine qua non* за законосъобразността на продължителното лишаване от свобода, но след като изтече определен срок, то вече не е достатъчно. В такива случаи Съдът трябва да установи дали съдебните органи са дали други „относитими“ и „достатъчни“ основания, за да обосноват отнемането на

свободата (вж. *Лабита с/у Италия (Labita v. Italy)* [ГО], № 26772/95, пар. 152-53, ЕСПЧ 2000-IV).

26. Няма спор между страните дали през цялото време на задържането на втория жалбоподател е било налице основателно предположение, че той е извършил престъпление. Ето защо Съдът трябва да установи дали вътрешните съдилища са посочили други „относими“ и „достатъчни“ основания, за да обосноват продължителното му лишаване от свобода.

27. Съдът счита, че по време на първите месеци на задържането под стража на втория жалбоподател, становището на властите, че е налице опасност той да извърши ново престъпление, се е основавало на относими доказателства и не се явява необосновано или неразумно. По-конкретно, срещу втория жалбоподател са повдигнати обвинения за участие в организирана престъпна група за изработването на подправени банкноти и устройства за изработването на неистински документи за самоличност (вж. параграфи 6-12 по-горе).

28. Обаче Съдът отбелязва, че вътрешните съдилища са отказали да дадат нова оценка на обстоятелствата след май 2003 г., когато горепосоченото обвинение е оттеглено и просто повтарят, че предполагаемото участие на втория жалбоподател в престъпна група навежда на мисълта, че той може да извърши ново престъпление. Според Съда тази мотивировка е неправилна, тъй като вътрешните съдилища не обясняват защо оценката им не е повлияна от факта, че обвинението за участие в престъпна група е отпаднало. Съдът отбелязва също така, че макар че е останало другото обвинение срещу втория жалбоподател – държане на подправени вещи, то е класифицирано като „тежко“ престъпление според вътрешния закон; важно е, че това не е свързано с насилие престъпление и че вторият жалбоподател няма криминално минало (вж. параграфи 11 и 13-15 по-горе).

29. Освен това, видно от мотивите на вътрешните съдилища и по-конкретно от техния отказ да освободят жалбоподателя на 10 октомври 2003 г. – само четири дни преди да изтече предвиденият в закона максимален едногодишен срок за мярката за неотклонение „задържане под стража“, властите считат, че задържането му автоматично е оправдано докато изтече този срок (вж. параграфи 14-16 по-горе). За Съда този подход е неприемлив. Той е приемал, че обосноваването от страна на властите на какъвто и да е срок на задържане под стража, независимо от това колко кратък е той, трябва да бъде доказано убедително (вж. *Шишков с/у България*, № 38822/97, пар. 66, ЕСПЧ 2003-I (извадки)). Нещо повече, според член 5, алинея 3 от Конвенцията, националните власти трябва да направят всичко необходимо задържането под стража на обвиняемия в досъдебното производство по дадено дело да бъде обосновавано с относими и

достатъчни мотиви и да не надхвърля един разумен срок (вж. *Лабита с/у Италия*, цитирано по-горе, пар. 152).

30. Ето защо Съдът приема, че след май 2003 г. властите не са дали „относими“ и „достатъчни“ основания, за да обосноват продължителното задържане под стража на втория жалбоподател.

31. Предвид на това Съдът прави извода, че е налице нарушение на правото на втория жалбоподател по член 5, алинея 3 от Конвенцията на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на делото му в съда.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

32. Вторият жалбоподател се оплаква също по член 3 от Конвенцията от условията на живот в килията в Окръжна следствена служба в Пловдив. Член 3 гласи:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.“

33. Правителството твърди, че вторият жалбоподател не е изчерпал вътрешноправните средства за защита, тъй като не е търсил обезщетение за вреди по Закона за отговорността на държавата за вреди. Жалбоподателят изразява съмнения относно ефективността на това средство за защита.

34. Съдът приема довода на Правителството. Той си припомня неотдавнашното си решение по делото *Христов с/у България*, цитирано по-горе, където приема, че по отношение на условията за задържането под стража, завеждането на дело по Закона за отговорността на държавата за вреди по принцип представлява средство за защита, което трябва да бъде изчерпано. Вторият жалбоподател не е завел такова дело и Съдът не е убеден, че съмненията му относно ефективността на това съществуващо средство за защита го освобождават от необходимостта да го използва.

35. Следователно това оплакване трябва да бъде отхвърлено на основание член 35, алинея 1 и 4 от Конвенцията, тъй като не са изчерпани вътрешноправните средства за защита.

III. ОСТАНАЛАТА ЧАСТ ОТ ОПЛАКВАНИЯТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ

36. Вторият жалбоподател се оплаква също по член 5, алинеи 1 и 3 от Конвенцията, че задържането му под стража от 9 до 14 октомври 2003 г. е незаконно и че при разглеждането на исканията му за освобождаване вътрешните съдилища не са извършили пълен съдебен контрол. Двата жалбоподатели се оплакват по член 8 от

Конвенцията, че е било възможно писмата им да са отваряни и четени от администрацията на Окръжна следствена служба в Пловдив, и по член 13, че не са разполагали с ефективно средство за защита в това отношение.

37. Съдът разглежда тези оплаквания. Обаче предвид на целия материал, с който разполага и доколкото оплакванията по тези въпроси са в неговата компетентност, той намира, че те не разкриват нарушение на правата и свободите по Конвенцията и протоколите към нея. Следователно тази част от жалбата е явно необоснована и трябва да бъде отхвърлена на основание член 35, алинея 3 и 4 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

38. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

39. Вторият жалбоподател не претендира обезщетение за материални вреди. По отношение на нематериалните вреди, дължащи се на продължителното му лишаване от свобода, той претендира сумата от 6 000 евро.

40. Правителството намира, че претенцията е прекомерна.

41. Съдът намира, че вторият жалбоподател трябва да е понесъл нематериални вреди вследствие на нарушаването на правото му по член 5, алинея 3 от Конвенцията на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на делото му в съда. Като взема пред вид всички обстоятелства по делото, Съдът му присъжда 1 500 евро.

B. Разходи и разноски

42. Вторият жалбоподател претендира сумата от 3 220 евро за четиридесет и шест часа юридическа работа от страна на адвокатите му при почасова ставка от 70 евро. В подкрепа на тази претенция той представя почасова сметка. Той иска също така 174 евро за пощенски разходи и превод. Той иска всички суми, които бъдат присъдени за разходи по производството, да бъдат преведени направо по сметките на адвокатите му – г-н М. Екимджиев и г-жа С. Стефанова.

43. Правителството намира, че тези претенции са прекомерни.

44. Според практиката на Съда, един жалбоподател има право да му бъдат възстановени разходите по производството дотолкова, доколкото е доказано, че те са понесени действително и са необходими, както и че са разумни по своя размер.

45. По настоящото дело, като взема пред вид информацията, с която разполага, и горепосочените критерии, включително и факта, че по-голямата част от оплакванията на жалбоподателите са отхвърлени, и като отбелязва, че жалбоподателите не представят никакви фактури за разходите по превода, Съдът намира, че е разумно да присъди 800 евро, с които да бъдат покрити всички разходи и които да бъдат преведени направо по сметките на адвокатите на жалбоподателите – г-н М. Екимджиев и г-жа С. Стефанова.

С. Лихва за забава

46. Съдът счита за подходящо лихвите за забава да бъдат изчислени на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* оплакването на втория жалбоподател относно продължителността и обосноваността на неговото задържане в досъдебното производство за допустимо, а останалите оплаквания на първия и втория жалбоподатели за недопустими;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 5, алинея 3 от Конвенцията по отношение на продължителността на задържането под стража на втория жалбоподател в досъдебното производство и относно липсата на достатъчно основания за него;
3. *Приема*
 - (а) че държавата-ответник трябва да заплати на втория жалбоподател в срок от три месеца от датата, на която решението става окончателно по член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми, които следва да бъдат превърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането:
 - (i) EUR 1 500 (хиляда и петстотин евро), плюс всякакви данъци, с които тази сума би могла да бъде обложена, за неимуществени вреди;
 - (ii) EUR 800 (осемстотин евро), плюс всякакви данъци, с които тази сума би могла да бъде обложена, за разходи по

производството, които да бъдат заплатени направо по сметките на процесуалните представители на жалбоподателите;

(b) че след изтичането на горепосочените три месеца до изплащането на определените суми, върху тях се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на неизпълнение, увеличена с три процента;

4. *Отхвърля* исканията на жалбоподателите за справедливо удовлетворение в останалата им част.

Изготвено на английски език и оповестено в писмена форма на 25 юни 2009 г. съобразно правило 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердийк
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател